

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Izobraževanje

PRESOJA VPLIVOV NA KULTURNO DEDIŠČINO

Ljubljana, 7.11.2019

Presoja vplivov v okviru
občinskega prostorskega
načrtovanja

Marjeta Jug

PROSTORSKO NAČRTOVANJE NA OBČINSKI RAVNI

Različne ravni načrtovanja:

- Strateški del – cilji in zasnove prostorskega razvoja
- Izvedbeni del – EUP, NRP, načini urejanja
- Izvedbeni del – splošni PIP, posebni PIP, podrobni PIP
- OPPN

Pomembno:

- aktivno sodelovanje pri pripravi plana - pomembno zgodnje vključevanje – strokovne podlage, pobude, izhodišča, osnutek
- izboljšava plana - iskanje (naj)boljših rešitev in podajanje izvedljivih omilitvenih (izboljševalnih) ukrepov
- cilj - izvedba plana sprejemljiva z vidika vplivov na kulturno dediščino

Vprašanja, ki jih je treba preveriti v postopku presoje in v okoljskem poročilu ter po potrebi predlagati ustrezne izboljšave

Strateški del (občinski prostorski plan)

- Ali so v cilje prostorskega razvoja vključeni cilji celostnega ohranjanja kulturne dediščine? Če ne, kako jih je mogoče vključiti?
- Ali so cilji prostorskega razvoja skladni z značilnostmi kulturne dediščine na obravnavanem območju? Če ne, kako bi jih bilo mogoče prilagoditi?
- Ali so zasnove/usmeritve za prostorski razvoj občine (poselitev, urejanje krajine, razvoj gospodarske javne infrastrukture in družbene infrastrukture lokalnega pomena) skladne z značilnostmi kulturne dediščine na obravnavanem območju? Če ne, kako bi jih bilo mogoče prilagoditi?

Izvedbeni del – grafični del

- Ali so na enotah kulturne dediščine in njihovih vplivnih območjih načrtovane prostorske ureditve? Če da, v katerih enotah kulturne dediščine in vplivnih območjih in kakšne prostorske ureditve?
- Kakšni so pričakovani vplivi načrtovanih prostorskih ureditev na enote kulturne dediščine in njihova vplivna območja?
- Ali so vplivi načrtovanih prostorskih ureditev v skladu z režimi varstva enot kulturne dediščine? Če ne, zakaj ne?
- Ali so v primeru, da vplivi prostorskih ureditev na enote kulturne dediščine in njihova vplivna območja niso v skladu z režimi varstva, možni učinkoviti omilitveni ukrepi in/ali optimizacija prostorskih ureditev? Če ne, zakaj ne? Če da, kakšni?

Izvedbeni del – grafični del

- Ali je v enote kulturne dediščine in vplivna območja pred obravnavanim planom že posegel kakšen plan? Kateri, kako, kakšne so bile ugotovitve v zvezi z njegovimi vplivi na enoto kulturne dediščine in vplivna območja? Ali so bili opredeljeni omilitveni ukrepi, kakšni, in ali so bili izvedeni in uspešni?
- Ali je izvajanje omilitvenih ukrepov mogoče zagotoviti s prostorskim aktom? Če ne, kako se bo zagotovilo njihovo izvajanje?
- Ali obstajajo alternative za izvedbo načrtovanih prostorskih ureditev izven enot kulturne dediščine oziroma njihovih vplivnih območij? Če ne, zakaj ne? Če da, kakšne?

Izvedbeni del – tekstualni del

- Ali so splošni in podrobni prostorski izvedbeni pogoji v skladu s predpisi s področja varstva kulturne dediščine ter s splošnimi smernicami in mnenji pristojnega ministrstva? Če ne, zakaj ne? Ali jih je mogoče izboljšati in kako?
- Ali so posebni prostorski izvedbeni pogoji v enotah urejanja prostora, znotraj katerih se pojavljajo enote kulturne dediščine in njihova vplivna območja, v skladu z varstvenimi režimi posamezne enote kulturne dediščine? Ali zagotavljajo pripravo projektne dokumentacije tako, da bodo uresničena izhodišča varstva kulturne dediščine? Če ne, zakaj ne? Ali jih je mogoče izboljšati in kako ?

Prikaz stanja prostora

- Ali so v prikaz stanja prostora vključeni aktualni podatki o enotah kulturne dediščine?

Ugotavljanje in vrednotenje vplivov OPN na kulturno dediščino

- Vpliv in velikost vpliva na kulturno dediščino sta odvisna od lastnosti enote kulturne dediščine in značilnosti posega.
- Presoja OPN - več različnih posegov v več enot kulturne dediščine – vplivi se ocenijo za vsak poseg posebej in za plan kot celoto.

Okoljski cilji

- Ocena vpliva na kulturno dediščino se podaja v odnosu do postavljenih okoljskih ciljev.
- OPN - več različnih posegov na več enot in vrst kulturne dediščine, zato se navadno uporabljajo kompleksni okoljski cilji.
Npr.:
 - vključevanje celovitega ohranjanja kulturne dediščine v cilje in koncepte prostorskega razvoja, upoštevanje in ohranjanje lastnosti (vrste/režima, podvrste/dodatnega režima, celovitosti, zgodovinskega konteksta, umeščenosti v prostor) enot kulturne dediščine, vključno z vplivnimi območji, preprečevanje prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti te lastnosti, ter ohranjanje arheoloških ostalih

Okoljski cilji

- SD OPN, OPPN – specifični okoljski cilji

Npr.:

- upoštevanje enot kulturne dediščine pri členitvi prostora, določitvi namenske rabe prostora, območij prenove in prostorskih izvedbenih pogojev za celostno ohranjanje kulturne dediščine in posamezne enote urejanja prostora ali druga območja
- ohranjanje ali izboljšanje širšega prostorskega konteksta enot kulturne dediščine (dominantne vloge, vedut, javnih površin ob objektu dediščine, krajinskega ali grajenega okvira, povezav/dostopov)
- preprečevanje prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti lastnosti dediščine
- omejevanje motornega prometa na območju naselbinske dediščine
- povečanje števila prebivalcev na območju naselbinske dediščine, zasedenosti stanovanj

Merila vrednotenja

- kazalniki za prikaz sprememb so podlaga za ugotavljanje odklona od zastavljenega cilja oziroma za ugotavljanje stopnje doseganja ali uresničevanja cilja
- OPN – kompleksni cilj/kompleksni kazalnik
Npr.:
 - stopnja in način vključenosti celostnega ohranjanja kulturne dediščine v cilje in koncepte prostorskega razvoja, obseg in značilnosti posegov v enote kulturne dediščine, vključno z vplivnimi območji, upoštevajoč lastnosti (vrsto/režim, podvrsto/dodatni režim, celovitost, zgodovinski kontekst, umeščenost v prostor), obseg prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti te lastnosti, ter stopnja ohranjenosti arheoloških ostalin

Merila vrednotenja

- SD OPN, OPPN – specifični cilji/specifični kazalniki

Npr.:

- ustreznost upoštevanja enot kulturne dediščine pri členitvi prostora, določitvi namenske rabe prostora, območij prenove in prostorskih izvedbenih pogojev za celostno ohranjanje kulturne dediščine in posamezne enote urejanja prostora ali druga območja
- stopnja ohranjenosti ali izboljšanja širšega prostorskega konteksta enot kulturne dediščine (dominantne vloge, vedut, javnih površin ob enoti dediščine, krajinskega ali grajenega okvira, povezav/dostopov)
- obseg in značilnosti prostorskih ureditev, s katerimi bi se utegnile spremeniti lastnosti dediščine
- obseg in značilnosti prometa na območju naselbinske dediščine
- število prebivalcev na območju naselbinske dediščine, zasedenost stanovanj

Razvrstitev v razred vplivov (A – E)

A – vpliva ni ali je pozitiven

- Vpliva ni:
 - Spremembe OPN se vsebin kulturne dediščine ne dotikajo.
- Vpliv je pozitiven:
 - Cilji prostorskega razvoja vključujejo tudi cilje s področja celostnega ohranjanja kulturne dediščine.
 - Načrtovane so prostorske ureditve, ki bodo prispevale k ohranitvi celovitosti enot kulturne dediščine.
 - Načrtovane so prostorske ureditve, ki bodo izboljšale varovane lastnosti dediščine.

B – vpliv je nebistven

- Poseg v robno območje enote kulturne krajine ob obstoječi pozidavi. Sprememba ne spreminja značilne silhuete naselja in značilnosti teras, zaradi česar se območje varuje.
- Poseg v območje arheološkega najdišča. Na območju so že bile izvedene arheološke raziskave, iz rezultatov izhaja, da je poseg v skladu z ukrepi varstva.
- Poseg ne posega v enoto kulturne dediščine, se pa neposredno približa kulturnemu spomeniku (spomeniku žrtvam). Glede na to, da je širitev stavbnega zemljišča namenjena pokopališču, poseg ne bo imel bistvenih vplivov na enoto kulturne dediščine.

C – vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov

- Prostorska ureditev, ki se delno nahaja na arheološkem najdišču, s PPIP pa gradnja novih objektov na območju arheološkega najdišča ni dovoljena.
- V bližini enote stavbne dediščine se načrtuje nova pozidava, ki bi lahko uničila njen prostorski kontekst, s PPIP pa je npr. določeno, da je treba okrog enote kulturne dediščine v radiju 10 m ohranjati odprt prostor.
- Ob območju naselbinske dediščine se načrtuje novo območje stanovanjske gradnje, ki se s cezuro odmakne od enote dediščine (cezura lahko določena s PPIP, lahko z namensko rabo).
- Območje dediščine je večinoma pozidano, pojavljajo se le posamezne nezazidane parcele, njihova pozidava oziroma drugi posegi na območju dediščine ob upoštevanju splošnih PIP za naselbinsko dediščino ne bodo imeli negativnih vplivov na enoto dediščine.

D – vpliv je bistven

- Nova poselitev znotraj vplivnega območja enote kulturne dediščine in v njeni veduti. Varovane lastnosti enote kulturne dediščine so značilni pogledi.
- Gradnja novih stavb v neposredni bližini enote kulturne dediščine, katere varovane lastnosti so prostorski kontekst in vedute na enoto kulturne dediščine.
- Dopuščanje postavitve nezahtevnih in enostavnih objektov, ki niso namenjeni ohranjanju oziroma predstavitvi dediščine na enoti dediščine.
- Poseg v območje arheološkega najdišča, na območju so že bile izvedene arheološke raziskave, iz rezultatov izhaja, da poseg ni v skladu z ukrepi varstva.

E – vpliv je uničujoč

- Načrtovana cesta preči objekt kulturne dediščine, ki bi ga bilo treba zaradi gradnje ceste odstraniti.

X – ugotavljanje vpliva ni možno

- Ni na voljo dovolj ustreznih podatkov za ugotavljanje vplivov plana.
- Ta ocena se uporabi izjemoma, le v vmesnih fazah priprave plana/presoje, npr. v primerih, ko še ni na voljo rezultatov predhodnih arheoloških raziskav.